

Utflykt till Ytterby Gruva på Resarö torsdagen den 2 juni 2022

Utflykten började med skärgårdsbåt från Strömkajen kl 9:00 till Ytterby brygga med omstigning i Vaxholm.

Vi blev upphämtade av guiden Eric Thorslund vid bryggan. Han visades oss spår av gruvan ovan mark och delar av gruvan under mark.

I duggregnet berättade Eric de två historierna om gruvan.

Förmodligen började man bryta kvarts i gruvan som från många andra skärgårdsgruvor redan på 1600-talet. Kvartsen fraktades till glas- och järnbruken i Uppland. Kvarts används bland annat vid järnframställning men även för tillverkning av glas. Från 1790 tar man även tillvara fältspaten. Fältspaten användes inom både glas- och keramisk industri men framför allt för tillverkning av flintgods och fältspatporslin. Därmed kunde fint porslin börja tillverkas i Sverige som alternativ till kinesiskt porslin. Gruvan kom därmed tidigt att ägas både av Gustavsberg och Rörstrands porslinsbruk.

Gruvans produktion nådde sin topp kring sekelskiftet 1900. Rörstrand påbörjade tillverkning av tekniskt porslin till den gryende elindustrin, samt av sanitetsporslin. Fältspaten började dock sina och Rörstrands porslinsbruk flyttades år 1926 till Göteborg och gruvan lades ned år 1933.

1953 byggdes gruvan om till att bli ett drivmedelsförråd, först för flygbränsle därefter diesel. 1995 tömdes slutligen anläggningen och en 20-årig saneringsperiod vidtog som nu har kommit till sitt slut.

År 1787 tog sig artilleriofficeren Carl Axel Arrhenius till Ytterby för att undersöka möjligheterna att anlägga en befästning på denna strategiskt viktiga plats vid Stockholms inlopp. Arrhenius hittade tung svart sten bland all kvarts och fältspat, vilket visade sig innehålla ett nytt okänt mineral som döptes till Ytterit. Vidare undersöks oxider i det nya mineralet under en 100års period och sju stycken nya grundämnen identifieras.

Totalt kommer svenska forskare under 1800-talet att identifiera 23 av de ca 92 stabila grundämnen som bildar det periodiska systemet! Detta rubriceras ofta som det svenska kemiundret, och den plats som mer än andra symboliserar detta är Ytterby gruva.

Någon utvinning av de så kallade sällsynta jordartsmetallerna har dock aldrig förekommit i Ytterby.

För er som inte var med på denna utflykt kan man läsa mer om Ytterby gruva på deras hemsida <https://ytterbygruva.se/>. Visningar anordnas löpande för allmänheten under sommarhalvåret. Man kan även bli medlem i föreningen Ytterby gruva för att stödja föreningens arbete med att realisera visionen om en museiverksamhet vid gruvan.

Eric är en mycket bra guide som gjorde denna utflykt särskilt lyckad.

Efter besöket i gruvan tog vi en promenad på ca 20 minuter till restaurang Paviljongen för gemensam lunch.

Claes Hedenström